

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

محمد محق
۲۲ می ۲۰۲۳

محمد محق

ملت یا امت؟ دعوای حقایق و تناقض داعیه‌ها

در ایران و افغانستان دو رژیم به ظاهر خالصاً اسلامی حاکمیت دارند. یکی از داعیه‌هایی که هر دو می‌کوشند مشروعیت خود را با آن پیوند بزنند مقوله "امت اسلامی" است. این دو رژیم مانند سایر گروه‌هایی که اسلام را ابزار رسیدن به قدرت سیاسی کرده و به نام اسلام سیاسی شناخته می‌شوند، با فرجه ساختن مقوله امت وانمود می‌کنند که دغدغه‌های آن‌ها از مرزهای رسمی فراتر رفته و به همه مسلمانان دنیا می‌رسد. رژیم ایران از سال‌هاست که خود را پدرخوانده فلسطینی‌ها، یمنی‌ها، عراقی‌ها، لبنانی‌ها، سوری‌ها و سایر گروه‌های وابسته به پول‌های نفتی‌اش وانمود می‌کند و به جای سر و سامان دادن به زندگی شهروندان کشورش که از انواع تبعیض، فشار و محرومیت رنج می‌برند، سرمایه‌های آن کشور را در جنگ‌های نیابتی منطقه به مصرف می‌رساند تا قدرت گروه حاکم چند برابر گردد. در افغانستان، طالبان به جای تن دادن به منافع ملی و رسیدن به تفاهمی با سایر نیروها و اقوام کشور جهت اعاده ثبات و استقرار کامل سیاسی و امنیتی، شبکه روابط خود را از سپاه قدس ایران تا گروه‌های جنگجویی مانند طالبان پاکستان، القاعده، انصار الله و بقیه گسترده کرده است. در هر دو کشور رویکردی حاکم است که حاکمان را قوی‌تر و مردمان این کشورها را ضعیف‌تر و درمانده‌تر می‌کند، و تمام این‌ها زیر پوشش و شعار ایدئولوژیک منافع امت قرار می‌گیرد که در تقابل با منافع ملت است.

دعوای تبلیغاتی که این روزها میان حاکمان ایران و گروه طالبان به راه افتاده و عواقبش به زیان مردمان هر دو کشور است، پرده از ناکامی رویکردهای ایدئولوژیک و بی‌معنایی آن‌ها بر می‌دارد. این دعوا نشان می‌دهد که چیزی به نام "امت اسلامی" به معنای یک کیان حقوقی با مرزهای مفهومی مشخص و دارای لوازم و تبعات قانونی، توهم محض و بلکه یک دروغ بزرگ است. امت اسلامی مقوله‌ای اخلاقی است که فاقد هر گونه الزام و اجبار حقوقی است و کارکرد عملی چندانی ندارد. فعالان اسلام سیاسی که سواد کافی برای درک و تفکیک این مفاهیم را ندارند نزدیک به یک قرن

است که این توهم را به مردم می‌فروشد. در اثر آن، میلیون‌ها تن از اعضای حزب تحریر، اخوان، القاعده، داعش، طالبان، حزب الله و بقیه با دل‌خوش کردن به این توهم در خدمت پروژه‌های سیاسی دیگران قرار می‌گیرند بدون این‌که به ملت‌های خود خدمتی بکنند. ملت اما به عکس، مقوله‌ای حقوقی است که با تعریفی روشن در دنیای امروز مبنای تعامل کشورها و نظم بین‌الملل شده است.

تناقض امت و ملت در کار گروه‌های بنیادگرا از امروز نیست. در هنگام اشغال کویت از سوی رژیم صدام حسین، اخوانی‌های عرب به دو جبهه متخاصم تبدیل شدند، بخشی که منافع خود را در اشغال می‌دیدند به کنار صدام ایستادند و بخشی که منافعشان با این کار به خطر افتاده بود از حمله آمریکا بر صدام حمایت کردند. در سوریه نیز هنگامی که رژیم سکولار آن کشور نخست با اخوانی‌ها و سپس با القاعده درگیر شد رژیم بنیادگرای ایران به مصاف بنیادگرایان و به حمایت رژیم رفت. همین تناقض را می‌توان در مورد حمایت از مسلمانان اویغور، کشمیر، لیبیا، و ده‌ها قضیه دیگر دید که هر یک از این حکومت‌ها و سازمان‌ها نه بر پایه اعتقادات، بلکه بر پایه منافع خود عمل می‌کنند، اما هنگام فریب مردم و کسب پایگاه میان جوانان احساساتی شعارهایی مانند امت اسلامی را سر می‌دهند. طالبان و ایران نیز اکنون با دعوی حجاب، بر روی مرز این تناقض در حال رجزخوانی‌اند و آهنگ ناکامی و ناکارآمدی مقوله امت را می‌نوازند. شوربختانه در این بخش از جهان، شمع عقلانیت در برابر طوفان ایدئولوژی‌ها از نفس افتاده و درک این قضایای ساده را دشوار ساخته است.